

Utgreiing om samfunnsansvar

Helse Førde mai 2023

1.0 Oppbygging og arbeidsmetode

Spesialisthelsetenesta har vedteke eit [felles rammeverk for samfunnsansvar](#). Rammeverket klargjer kva rammer og føringar som gjeld for området og korleis spesialisthelsetenesta arbeider med området. Rammeverket gjev ei oversikt over lovkrav i [regnskapslova](#), [likestillings- og diskrimineringslova](#) og [openheitslova](#) som helseføretaka skal rapportere på i utgreiing for samfunnsansvar. Denne utgreiinga omhandlar dei mest sentrale aktivitetane på området, ei skildring av vesentlege risikoområde som er avdekka og tiltak som er sette i verk eller planlagt sette i verk. Utgreiinga skal signerast av styre og administrerande direktør.

Utgreiinga er bygd opp etter strukturen i spesialisthelsetenesta sin *mal for redegjørelse samfunnsansvar*. Denne delar opp utgreiinga i tre delar som omhandlar sosiale tilhøve (people), miljøtilhøve (planet) og økonomiske tilhøve (profit) som er dei tre pilarane i berekraftstenking. Gjennom eigarskapsmeldinga ([Meld. St. 6, 2022-2023](#)) stiller staten forventningar til at statlege verksemdar skal vere leiande i arbeidet med ansvarleg verksemd. Det er forventa at verksemdene har ambisjonar, mål og strategiar innanfor dei tre pilarane (figur 1).

Figur 1: Staten sine forventningar til selskapa (Meld. St. 6, 2022-2023).

Utgreiinga må sjåast i samanheng med vedlegget der OECD sitt verktøy, *ansvarskompasset*¹, er fylt ut og modifisert:

- Arkfana *pasient- og brukarinteresser* (opphavleg *forbrukarinteresser*) er skrivne om for å passe til sjukehusdrift.
- Arkfana *naturrisiko* er lagt til ekstra i dokumentet.

Vi har funne risikoområda i Helse Førde ved å gjennomføre aktsemdvurdering. Dette inneber å fylle ut ansvarskompasset. I tillegg har vi kartlagt og vurdert risikoen ved egne innkjøp

¹ [Ansvarlighetskompasset – et nyttig verktøy – Ansvarlig Næringsliv \(responsiblebusiness.no\)](#)

(vurderinga ligg vedlagt). Til slutt i dokumentet oppsummerer vi risikoområde med planlagde tiltak, dette utgjør handlingsplanen på området. Spørsmål i ansvarskompasset der vi scorar 3 eller lågare, blir definerte som risikoområde vi arbeider vidare med. Ansvarskompasset vart sendt ut og svart på av økonomiavdelinga, HR-avdelinga og fag- og utviklingsavdelinga (FAU). For å svare ut risiko knytt til byggeverksemd og naturrisiko, har vi snakka med prosjektdirektør i Nye Førde sjukehus og tekniske sjefar ved dei ulike behandlingsstadane. Rådgjevar for samfunnsansvar har utarbeidd utgreiinga i samarbeid med:

- direktør for FAU
- næraste leiar; seksjonsleiar for kvalitet og pasienttryggleik i FAU
- direktør drift og eigedom

Den delen av utgreiinga, som omfattar medarbeidarar og mangfald, vert i Helse Førde og resten av Helse Vest dekkja gjennom eiga utgreiing på området. Utgreiinga vart handsama av styret i Helse Førde 28. mars 2023.

1.1 Lover og sentrale føringar for utgreiinga

- *Openheitslova § 4 og 5*
- *Likestillings- og diskrimineringslova § 26*
- *Rekneskapslova § 3-3*
- *Felles klima og miljømål for spesialisthelsetenesta*
- *Standard for klima og miljø i byggeprosjekt (Sjukehusbygg)*
- *Eigarskapsmeldinga, stortingsmelding 6 (2022-2023)*

1.2 Overordna funn

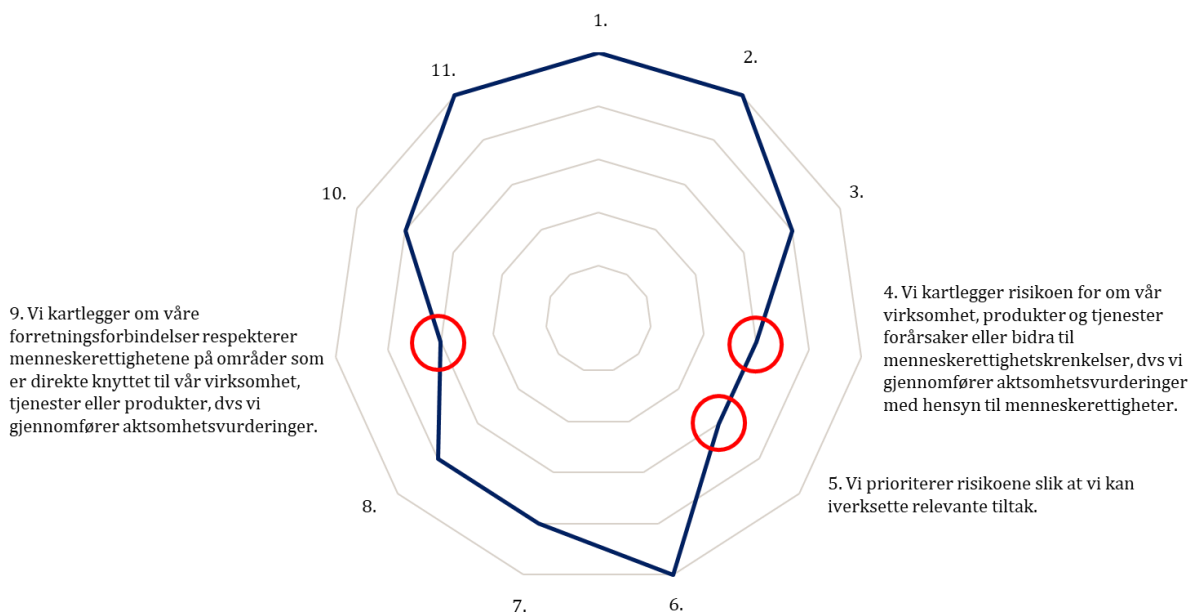
I arkfana *overordna* frå ansvarskompasset er det gjort eit funn som omhandlar forankring. Dette handlar om at spesialisthelsetenesta sitt rammeverk for samfunnsansvar må gjerast tilgjengeleg og kjent i organisasjonen.

Risikoområde:	Tiltak:
1. Nytt rammeverk for samfunnsansvar vart teke i bruk i starten av 2023 og er ikkje godt nok kjent i organisasjonen.	1a. Større revidering av e-læringskurs som er obligatorisk for alle tilsette: endring frå ytre miljø til samfunnsansvar. 1b. Legge rammeverk ut i EK. 1c. Justere internettsider slik at dei omfattar heile samfunnsansvarsområdet.

2.0 Sosiale tilhøve

2.1 Menneskerettar og anstendige arbeidstilhøve

Figur 2 viser Helse Førde sitt radardiagram frå ansvarskompasset, arkfane *menneskerettar*. Her er det tre punkt som peikar seg ut som risikoområde (merka med raude sirkalar). I regi av Sjukehusinnkjøp vert det gjennomført aktsemdvurderingar som også omfattar store delar av dei innkjøpa Helse Førde gjennomfører (nasjonale og regionale innkjøps- og rammeavtaler). Dei tre punkta som peikar seg ut som risikoområde, handlar om aktsemdvurderingar for eigne anbod/innkjøp og byggeprosjekt.

Figur 2: Radardiagram frå ansvarskompasset, arkfane *menneskerettar*.

2.1.1 Innkjøp gjennom Sjukehusinnkjøp

Sjukehusinnkjøp har som oppgåve å forhandle innkjøpsavtaler på vegner av alle helseføretaka i Noreg. Ved å henting ut rapportar frå bestillings- og rekneskapsprogrammet SAP ser vi at store delar av Helse Førde sine innkjøp vert gjort gjennom avtaler som er forhandla fram av Sjukehusinnkjøp. For innkjøp gjort gjennom avtalane til Sjukehusinnkjøp, er det dei som har ansvar for å ivareta menneskerettar og anstendige arbeidstilhøve i leverandørkjeda. Sjukehusinnkjøp har vedteke ein policy for samfunnsansvar og gjennomfører aktsemdvurderingar. Gjennom risikovurderingar kartlegg Sjukehusinnkjøp leverandørar og varekategoriar med høg risiko, og følgjer desse opp (for nærare utgreiing, sjå [Sjukehusinnkjøp sine internettsider om samfunnsansvar](#)). Det er etablert kommunikasjonslinjer mellom

Sjukehusinnkjøp og Helse Førde i samsvar med inngått samarbeidsavtale. Helse Førde sitt ansvar er å følge opp i samsvar med inngått samarbeidsavtale.

2.1.2 Eigne innkjøp

Eit mindretal av innkjøpa i Helse Førde blir gjort utan at det føreligg inngått avtale, og det blir jobba med å redusere denne delen ytterlegare. I samsvar med anskaffingsregelverket kan kjøp under visse nivå gjerast utan å lyse ut konkurranse og involvere Sjukehusinnkjøp. Helse Førde kan då gjennomføre kjøpet på eiga hand. Ofte blir slike kjøp gjort frå leverandørar kor det på andre område føreligg avtalar, altså leverandørar som vert følgde opp av Sjukehusinnkjøp i samsvar med risikovurderingar. Det er likevel ein del kjøp frå leverandørar som ikkje er gjenstand for oppfølging av Sjukehusinnkjøp, og det er oppretta prosedyre for gjennomføring av aktsemdvurderingar i Helse Førde. Denne skildrar mellom anna korleis ein skal gjennomføre risikokartlegging av eigne innkjøp. Prosedyren er vedlagt. Kartlegginga viser at vi har nokre leverandørar utan avtalefesta oppfølging av leverandørkjede og utan offentleg tilgjengeleg etiske retningslinjer.

2.1.3 Eigne byggeprosjekt

Helse Førde legg vekt på å ivareta menneskerettar og anstendige arbeidstilhøve i byggeprosjekt.

Saman med Veidekke Entreprenør AS bygger Helse Førde Livabygget. Veidekke er engasjert som totalentreprenør, men har delentrepriser med underleverandørar frå ulike fag. Veidekke har tydelege etiske retningslinjer for [eiga verksemd](#) og for [leverandørane sine](#). Dei stiller krav til leverandørane som inngår i avtaler og prekvalifiseringar og gjennomfører revisjonar for å kontrollere om krava blir oppfylt.

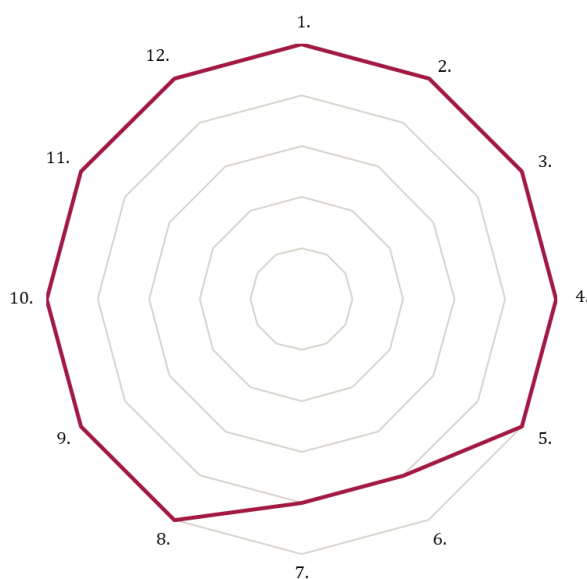
I 2023 gjennomførte Veidekke seriøsitetskontroll/internrevisjon på Livabygget for å sjå til at alle underleverandørar arbeider etter gjeldande rammer om lønns- og arbeidsvilkår. Det vart funne eitt avvik knytt til gjennomsnittsberekning av arbeidstid. Avviket er retta opp.

Risikoområde:	Tiltak:
2. Manglande kartlegging og oppfølging av leverandørkjedar i eigne innkjøp og	2a. Etablere retningslinjer for risikobaserte aktsemdvurderingar og oppfølging av funn for

manglende erfaring med risikovurdering av egne innkjøp.	egne innkjøp, leveransar og forretningsforbindelsar. 2b. Vidareutvikle prosedyre for risikovurdering av egne innkjøp.
3. For stor del av innkjøp vert gjort utanfor avtale.	3. Opne for at Sjukehusinnkjøp får tilgang til Helse Førde sitt bestillings- og rekneskapssystem SAP.
4. Kartlegging av egne innkjøp avdekka at vi har nokre leverandørar utan; <ul style="list-style-type: none"> a. avtalefesta oppfølging av leverandørkjede og b. offentlig tilgjengeleg etiske retningslinjer 	4. Etablere rammeavtaler for aktuelle produkt/tenester etter funn frå kartlegginga av egne innkjøp.

2.2 Medarbeidarar og mangfald

I Helse Førde er dette området gjort greie for i eiga rapportering, «Likestilling, inkludering og mangfald». Denne ligg som vedlegg. Figur 3 viser Helse Førde sitt radardiagram frå ansvarskompasset, arkfane *syssetting*. I denne arkfana scorar vi ikkje 3 eller under på nokon av spørsmåla. Vi presenterer av den grunn heller ingen risikoområde eller tiltak.

Figur 3: Radardiagram frå ansvarskompasset, arkfane *syssetting*.

3.0 Miljøtilhøve

3.1 Klima

Gjennom miljøstyringssystem etter ISO 14001 arbeider Helse Førde strukturert med;

- kartlegging og risikoidentifisering
- utarbeiding av mål og handlingsplanar med både overordna og avdelingsvise tiltak
- fokus på kontinuerleg forbetring.

Spesialisthelsetenesta har vedteke felles mål for å redusere klimagassutsleppet og har utarbeidd indikatorar for å følgje opp måla. Hovudmålet er at klimagassutslepp skal reduserast med 40 prosent innan 2030. Resultat for alle helseføretak er tilgjengeleg i helseføretaka sine rapportportalar² og er publisert på Helse Førde sine internettsider gjennom [Spesialisthelsetenesta sin rapport for samfunnsansvar 2022](#). Referanseåret for dei nasjonale klima- og miljømåla er 2019 og Helse Førde hadde i 2022 ein reduksjon på 9 prosent utan registrering av gjenvinningskraft og 31 prosent med gjenvinningskraft³.

Helse Førde er representert med rådgjevar for miljø og samfunnsansvar inn i eit regionalt nettverk saman med Helse Vest og dei andre helseføretaka i Helse Vest. Representant frå Helse Vest sit også i det nasjonale samarbeidsutvalet, grønt sjukehus. Desse samarbeidsarenaene gjer det lettare for Helse Førde å halde seg oppdaterte på endringar i lovverk, føringar og innovative løysingar.

Figur 4 viser Helse Førde sitt radardiagram frå ansvarskompasset, arkfane *klima og miljø*. Her er det eitt punkt som peikar seg ut som risikoområde. Per i dag gjennomfører Helse Førde miljøaspektkartlegging i alle avdelingar samt rapporterer på klimarekneskap for direkte utslepp (scope 1 og 2⁴). I 2023 er vi pålagde av Helse- og omsorgsdepartementet å rapportere for indirekte utslepp (scope 3).

² [Microsoft Power BI](#) – Spesialisthelsetenesta si rapportering på klima- og miljøindikatorar.

³ Gjenvinningskraft er el-kraft som blir produsert av energi frå norsk industri som elles ikkje hadde vorte nytta.

⁴ [Forklaring scope 1, 2 og 3.](#)

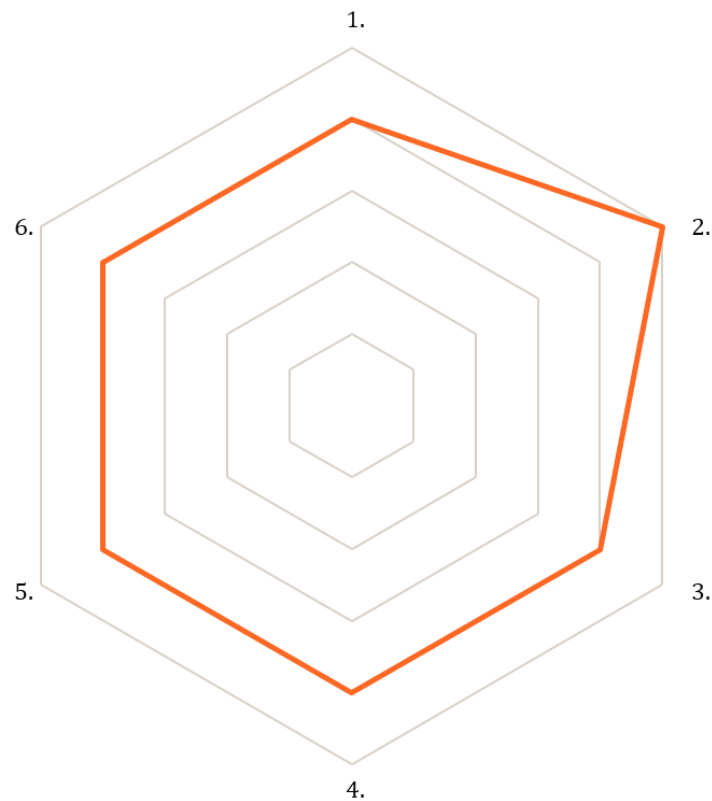

Figur 4: Radardiagram frå ansvarskompasset, arkfane *klima og miljø*.

Risikoområde:	Tiltak:
5. Manglende kartlegging av indirekte utslepp (scope 3) i klimarekneskapet.	5. Etablere løysing for scope 3 kartlegging i klimarekneskapet.

3.2 Naturmangfald og økosystem

Gjennom overordna ROS-analyser for Helse Førde ser vi mellom anna på konsekvensar av eksterne hendingar som ekstremvêr, naturhendingar og svikt i kritisk infrastruktur. Ut frå dette er det utarbeidd tiltak og beredskapsplanar. Området blir vurdert til å vere godt tatt i vare i beredskap og bygg. Dei tekniske avdelingane nyttar seg av NVE og kommunane sine kart for flaum, og ras. I samband med utbygginga av Nye Førde sjukehus vart sett opp flaumvollar som er med på å sikre store delar av bygningsmassen. Også ved Nordfjord sjukehus har det vorte gjort tiltak for å sikre bygningsmassen. Det er mellom anna gjort tiltak ved nærliggjande elv for å sikre at overskotsvatn ikkje renn inn på sjukehusområdet. Enkelte av bygningane ved Nordfjord sjukehus står på leirgrunn. Geologar har vurdert grunntilhøva, og bygningane er sette opp på spesielt fundament. Figur 5 viser Helse Førde sitt radardiagram frå ansvarskompasset, arkfane *naturrisiko*.

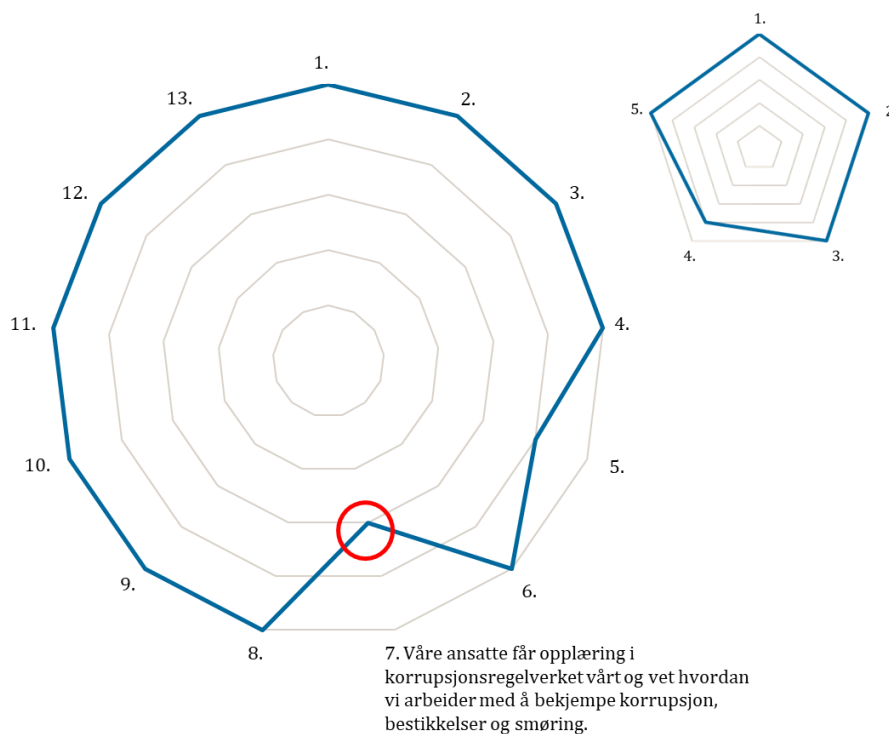
Figur 5: Radardiagram frå ansvarskompasset, arkfane *naturrisiko*.

[Standard for klima og miljø i sjukehusprosjekt](#) som Sjukehusbygg har utarbeidd, har definert miljømål for byggeprosjekt (nybygg og rehabilitering). Desse seier mellom anna at ein ikkje skal velje lokalisering for nye sjukehus som er ugunstig for klima og miljø og dermed også lokalmiljøet. Ved utbygging av Nye Førde sjukehus og nytt psykiatribygg ved Nordfjord sjukehus har bygga vorte sett opp på eksisterande sjukehusområde. Standarden frå Sjukehusbygg vart vedteke av styret i Helse Vest i desember 2021 og har såleis ikkje påverka pågåande kontraktar, men vil bli nytta som styringsdokument inn mot nye arbeid som skal setjast i verk.

4.0 Økonomiske tilhøve

Helse Vest og Helse Førde har overordna rammeverk for samfunnsansvar, rammeverk for verksemdstyring og etiske retningslinjer som ligg til grunn for å førebygge økonomisk kriminalitet og antikorrupsjon.

Fleire av punkta i ansvarskompasset under arkfana *konkurrans* og *skatt* (sjå figur 6) er rekna som ikkje relevante og fylt ut med «Stemmer helt (5)». Gjennom kartlegginga ser vi at ein bør utvide leiarutdanning og opplæring av leiarar gjennom kompetanseportalen. Dette for å gje opplæring i korrupsjonsregelverket vårt og sikre kjennskap til korleis vi arbeider med å nedkjempe korrupsjon, bestikkingar og smørjing.

Figur 6: Radardiagram frå ansvarskompasset, arkfane *antikorrupsjon* (til venstre) og *konkurrans* og *skatt* (til høgre).

Risikoområde:	Tiltak:
6. Kunnskap om korleis antikorrupsjon er relevant i vår verksemd er truleg for lite kjent.	6. Utvide kursinnhald og kompetanseplanen for leiarar.

4.1 Økonomiske tilhøve i byggeprosjekt

Alle firma som er inne på byggeplass, er av Helse Førde pålagt å signere samarbeidsavtale med Skatteetaten om innsyn og krysskopling av alle offentlege register. Skatteetaten mottok kvar måned mannskapslistar frå byggeplassen og kryssjekkar arbeidstakarar og firma som er innom. Skatteetaten gjennomførte umeldt byggeplassbesøk på Livabygget. Det vart funne eitt avvik med ein person som ikkje var korrekt innregistrert på byggeplassen.

5.0 Oppsummering

Tabellen under oppsummerar risikoområda som er oppdaga gjennom vurderingane av aktsemd. Vi presenterer tiltak for å avbøte risiko, kven som er ansvarlege for å gjennomføre tiltak og resultat føretaket har oppnådd eller ventar å oppnå med tiltaket. Tabellen utgjer Helse Førde sin handlingsplan på området samfunnsansvar.

Risikoområde:	Tiltak:	Resultat/forventa resultat:	Ansvarleg (a) / utførar (u):
1. Nytt rammeverk for samfunnsansvar vart teke i bruk i starten av 2023 og er ikkje godt nok kjent i organisasjonen.	1a. Større revidering av e-læringskurs som er obligatorisk for alle tilsette: endring frå <i>Ytre miljø</i> til <i>Samfunnsansvar</i> . 1b. Legge rammeverk ut i EK. 1c. Justere internettsider slik at dei omfattar heile samfunnsansvarsområdet.	At tilsette i Helse Førde kjenner til at føretaket har fokus på samfunnsansvar og kjennskap til kvar dei kan søke meir informasjon.	a: Direktør FAU u: Rådgjevar miljø og samfunnsansvar
2. Manglande kartlegging og oppfølging av leverandørkjeder i egne innkjøp og manglande erfaring med risikovurdering av egne innkjøp.	2a. Etablere retningslinjer for risikobaserte aktsemdvurderingar og oppfølging av funn for egne innkjøp, leveransar og forretningsforbindelsar. 2b. Vidareutvikle prosedyre for risikovurdering av egne innkjøp.	Vil bidra til at ein klarer å risikovurdere eigen aktivitet med tanke på samfunnsansvaret. Ved deltaking i regionalt nettverk vil ein kunne hauste erfaringar av arbeidet som er gjort med utgreiinga	a: Økonomiavdelinga u: Rådgjevar miljø og samfunnsansvar

		for 2022/2023 og tilpasse denne ytterlegare til drift.	
3. For stor del av innkjøp vert gjort utanfor avtale.	3. Opne for at Sjukehusinnkjøp får tilgang til Helse Førde sitt bestillings- og rekneskapssystem SAP.	Større del av Helse Førde sine innkjøp vert gjort gjennom avtaler og oppfølging av Sjukehusinnkjøp.	a: Økonomiavdelinga u: Økonomidirektør
4. Kartlegging av eigne innkjøp avdekka at vi har nokre leverandørar utan; a. avtalefesta oppfølging av leverandørkjede og b. offentleg tilgjengeleg etiske retningslinjer	4. Etablere rammeavtaler for aktuelle produkt/tenester etter funn frå kartlegginga av eigne innkjøp.	Vil bidra til at Helse Førde / Sjukehusinnkjøp kan avtalefeste at leverandørane opptre ansvarleg.	a: Økonomiavdelinga
5. Manglande kartlegging av indirekte utslepp (scope 3) i klimarekneskapet.	5. Etablere løysing for scope 3-kartlegging i klimarekneskapet.	Eit fullstendig klimarekneskap vil kunne bidra til kontinuerleg forbetring av miljøstyringa ettersom ein vil få kjennskap til eigne svakheiter og styrker, og det vil vere med å visualisere og sette fokus på miljømålsettingar.	a: FAU u: Rådgjevar miljø og samfunnsvar
6. Kunnskap om korleis antikorrupsjon er relevant i vår verksemd er truleg for lite kjent.	6. Utvide kursinnhald og kompetanseplanen for leiarar.	Auka kjennskap til og fokus på antikorrupsjon blant Helse Førde sine leiarar.	a: Økonomiavdelinga u: Økonomidirektør

Vedlegg:

1. Ansvarskompasset Helse Førde 2022-2023
2. Prosedyre aktsemdvurdering miljø og samfunnsansvar